

**Кыргыз тили
жана адабияты**

(олимпиадага даярдоо)

Кыргыз тили жана адабияты предмети боюнча 5 - 11 - класстарынын
окуучуларын олимпиадалга дайындап иш планы

№	Аткарылуучу иштин мазмуну	Мөөнөтү	Ресурстар	Күтүлүүчү натыйжа
1.	Жондондуу окуучулар менен олимпиадалык топ түзүү.	Сентябрь	Ачык китепкана	Окуучулардын жондондуулугу аныкталат
2.	Жылдык иш чаралардын планын түзүү жана бекетүү.	Сентябрь	Иш планылар	Иш планылар бекетилет
3.	Олимпиадалык топтун мүчөлөрү менен үзгүлтүксүз иш алып баруу	Жыл бою	Тесттер, жазма иштер, китептер...	Окуучулардын жазма иштери текшерилет
4.	Интеллектуалдык марафон өткөрүү	Октябрь	Ташырмактар, жазуу иштери	Окуучулардын жондондуулугу аныкталат
5.	Кыргыз тили илиминин жалпы маселелери. Лексика жана лексикология	Сентябрь Октябрь	Окуу китептери	Окуучунун ж. тутуму, ой жүгүртүүсү бекемделет
6.	Фонетика, тыбыштардын бөлүнүшү Орфоэпия жана орфография	Октябрь Ноябрь	Тесттик ташырмактар	Окуучунун ж. тутуму, ой жүгүртүүсү бекемделет
7.	Мектеп ичинде, класстар аралык предмет боюнча олимпиада өткөрүү	Ноябрь	Тесттер, жазуу иштери	Окуучулардын жазма иштери текшерилет
8.	Ишмердүү тест, НИПТ, SEKOM, түрдүү тесттердин ташырмактары менен иштөө.	Жыл бою	Китептер, адабияттар, тесттик ташырмактар	Окуучулар ар түрдүү тесттик ыкмалар менен иштөөнү үйрөнүшөт
9.	Грамматика. Морфология. Уңгу жана мүчөнүн мүнөздүү белгилери. Мүчө жана алып түрлөрү.	Ноябрь Декабрь	Окуу китептери. Тесттер, жазуу иштери	Окуучунун ж. тутуму, ой жүгүртүүсү бекемделет
10.	Зоналдык, райондук олимпиадаларга окуучуларды катыштыруу.	Убагында	Тесттер, жазуу иштери	Окуучулардын билими текшерилет
11.	Сөз жана алардын түзүлүшүнө карай бөлүнүшү. Сөз түркүмдөрү жана алардын түрлөрү.	Январь Февраль	Маалыматтар, тесттик ташырмактар	Окуучулар ар түрдүү тесттик ыкмалар менен иштөөнү үйрөнүшөт
12.	Интернет булактарынын маалымат алуу. Онлайн - тесттер менен иштөө.	Жыл бою	Маалымат булактары	Интернет менен иштөөнү үйрөнөт
13.	Облустук, республикалык жана кызыктыруучу олимпиадалардын материалдары менен иштөө.	Ар дайым	Олимпиадалык ташырмактар	Предметке болгон кызыктуусу артаат

Мугалим:

Исхакова Ш.

№1 билет

Кыргыз тили жана адабияты (орус класс). 1-күн.

1. Ырды көркөм окутуула.
2. Ырдын темасын жана көркөм идеясын аныктагыла.
3. Ырдын формасына жана мазмунуна талдоо жүргүзүлө.

Бала чак

Кечеги эле ойноп жүргөн бала чак,
Алда кайда калган экен карасак.
Комуз чертип, кызыл-тазыл кийинип,
Кош айтышып, колун булгап баратат.

Тоо чымчыктай сайраган кез таранып,
Бүт дүйнөгө өзүң жалгыз жаралып.
Шайы көйнөк, жибек жоолук желбиреп,
Сулугу кыздай күлүп өттү балалык.

Бул өмүргө миң жашасаң тойбойсуң,
Өмүр колун өнөр менен бойлойсуң.
Анда-санда таш күзгүдөн каранып,
Жайдын өтүп, күз түшкөнүн ойлойсуң.

Райкан Шүкүрбеков

Ырды талдап берүү

Тема – турмуштук-атуулдук; социализмди курууда адабияттын мааниси.

Көркөм идея – лирикалык каармандын калеми менен сүйлөшүп, акындыктын маанисин ачып бериши, акындык таланттын эл кызматында болушу.

Формасы

Төрт саптан турган ыр.

Силлабикалык ыр түзүлүшүндө: 11 муундан турат.

Уйкаштык

1. Бул ыр кайчы уйкаштык менен түзүлгөн.

2. Уйкашкан сөздөрдүн саптын кайсы жеринде орун алышына карай – аяккы уйкаштык, себеби аяккы сөздөр уйкашкан.

3. Уйкаштыкты түзгөн сөздөрдүн жана сөз айкаштарынын түзүлүшүнө карай – жөнөкөй уйкаштык, себеби бирден гана сөздөр уйкашкан.

4. Уйкаштыкты түзгөн тыбыштардын сөздөгү катышына карай толук жана толук эмес уйкаштыктар бар, себеби экинчи куплетте сап соңундагы сөздөрдүн бардык муундары уйкашса, калган куплеттерде аяккы муундар гана уйкашат.

Мазмуну

Акын атуулдук теманы, социалисттик күрөштү ачып бериш үчүн лирикалык тыгармаларда кездешпей турган сөздөрдү да колдонгон. Мисалы, жаңы жашоо, жаңы коом куруу үчүн адабият курал катары колдонула турганын көрсөтүү максатында искердик терминдер пайдаланылган. Алсак, элдин мүдөөсү, мамлекеттин өнүгүүсү сомандир болсо, адабият танка минген солдатка салыштырылган.

1-бөлүм. Түшүндүрмөлөр - 25 мүнөт.

Бул бөлүмдө сөздөрдүн маанисин билип аны түшүнүүсү текшерилет. Белгиленген сөздөргө түшүндүрмөлөрдү туура тандап аларды X белги менен белгилегиле.

1. Камбар ата

А. койдун пири

Б. жылкынын пири

В. эчкинин пири

2. Пенденин кылгынына эч таарынбаш керек

А. жөнөкөй адам

Б. аскер адам

В. аял

3. Туура сөз айтканда Айтбү эжекем лам дебестен отуруп калды.

А. такыр сүйлөгөн жок

Б. таң калды

В. таарынды